

ДОКЛАД
НА НАЦИОНАЛНИЯ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ
ЗА ИЗВЪРШЕНА ПРОВЕРКА В ЗАТВОРА В ГРАД БОБОВ ДОЛ, ЗАТВОРНИЧЕСКО
ОБЩЕЖИТИЕ ОТ ОТКРИТ ТИП „САМОРАНОВО“; РАЙОННИ УПРАВЛЕНИЯ НА
МВР В ГРАДОВЕТЕ БОБОВ ДОЛ, РАЗЛОГ И БАНСКО; ЗАЩИТЕНИ ЖИЛИЩА ЗА
ПЪЛНОЛЕТНИ ЛИЦА С УМСТВЕНА ИЗОСТАНАЛОСТ – ГР. БАНСКО

Съгласно Заповед № РД-08-33 от 28.06.2018г. на омбудсмана на Република България, екип в състав: Силвия Славева, Стефания Бетова и Ивелина Велкова извърши проверка в периода 02.07 – 06.07.2018г., в гореуказаните обекти.

Съгласно чл. 28в от Закона за омбудсмана, екипът действа като Национален превантивен механизъм с правомощията на омбудсмана по чл. 28а от този закон. Докладът е публичен, съобразно чл. 4, ал. 3 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Екипът благодари за оказаното съдействие от страна на администрацията в проверяваните обекти.

Целта на проверката е свързана с изпълнението на основните препоръки, дадени при предишни проверки на НППМ и множество жалби постъпили от лишени от свобода.

I. МЕСТА ЗА ЗАДЪРЖАНЕ В СИСТЕМАТА НА МИНИСТЕРСТВО НА
ПРАВОСЪДИЕТО

1. ЗАТВОР – ГРАД БОБОВ ДОЛ

Затворът е бил посетен от екип на Националният превантивен механизъм (НППМ) през 2016г.

По постъпили жалби от лишени от свобода беше проверено наличието на Заповед на директора на затвора Бобов дол относно намаляване времето за престой на открито на всички лишени от свобода с доживотни присъди, както и подаването и разглеждането на молби за условно предсрочно освобождаване (УПО) след закриване на Комисията по чл.73 от ЗИНЗС, извършено с последните изменения на същия от 07.02.2017г.

По време на извършената проверка в затвора общият брой на лицата, изтърпяващи наказание „лишаване от свобода“ е 320 души, като капацитетът на база 4 кв.м. е 492.

В деня на посещението беше започнал планиран ремонт на целия корпус на затвора и покрива, като срокът за изпълнение на възложените, по сключен договор между ДП „ФЗД“ и фирма „ГЕНОВ и КО“ ЕООД, строително-монтажни работи е 120 календарни дни. Това от своя страна налага част от лишените от свобода да бъдат преместени в други наряди за времето на ремонтните дейности. По изисквана справка от екипа на НППМ, при изискуеми 4 кв.м. жилищна площ на човек, капацитетът на помещенията, в които ще бъдат настанени

лишените от свобода е 255л.св. Към настоящият момент броят на лицата, настанени във въпросните помещения е 323 л.св.

В тази връзка, НПМ препоръчва на Главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, при съобразяване разпоредбата на чл.62 във връзка с чл.43 от ЗИНЗС, да предприеме необходимите мерки с цел намаляване пренаселеността в затвора – гр. Бобов дол за времето на извършваните строително-монтажни работи.

През 2017г. е извършен ремонт на физическите заграждения на мястото за престой на открито, доизградена е закрыта площадка с уреди, даваща възможност за спортуване на лишените от свобода по време на престой на открито, дори и при лоши метеорологични условия. Монтирани и неподвижно закрепени са маси и пейки за сядане на лишените от свобода, които не спортуват на мястото за престой на открито.

В затвора гр. Бобов дол продължава да функционира СУ „Д-р Петър Берон” и една значителна част от лишените от свобода посещават учебните занятия. В учебна дейност са ангажирани 112 л.св. През изминалата 2017г. за първи път от откриването през 2013г. на СУ „Д-р Петър Берон” е първият завършен випуск. Дипломирали са се трима зрелостника и са получили дипломи за завършено средно образование.

При щатно разписание 101 надзиратели, в края на 2017г. е имало незаети 2 щатни бройки за длъжността „надзирател“, а по време на извършваната проверка, по данни на администрацията на затвора, незаетите щатни бройки за длъжността „надзирател“ бяха 6.

По предоставени данни от администрацията на Затвора – гр. Бобов дол, извънредния труд на надзорния състав за третото и четвъртото тримесечие на 2017г. надхвърля законоустановения максимум.

Във връзка с осъществяване на процесуално представителство при разглеждане на подаваните молби за условно предсрочно освобождаване от Окръжен съд, е разкрита една щатна бройка за длъжността „юрисконсулт“ и съответно е назначен такъв.

Медицинският център към затвора – Бобов дол функционира. Запълнена е щатната бройка за длъжността „Директор“ на медицински център от д - р Иван Чаушев, който е на трудов договор, както и щатната бройка длъжността „медицински фелдшер“ към МЦ от м.ф. Радкова, назначена също на трудов договор. Има назначен стоматолог на граждански договор, който работи три дни седмично. По време на проверката от екипа на НПМ беше констатирано, че д-р Чаушев отсъства поради продължително заболяване и временно е назначен лекар, който посещава медицинския център и извършва прегледи и консултации на лишените от свобода два пъти седмично (вторник и петък).

През 2008г. е планирано Арестът в гр. Дупница да бъде закрыт и същият да бъде преместен в ЗООТ „Самораново“, като реконструкцията на съществуващия сграден фонд е била на два етапа –200 000лв. за 2009г. и 500 000лв. за 2010г. За 2016г. отново са били планирани 200 000 лева, но явно не са били налице. При посещението си в Затвора – гр. Бобов дол, проверяващият екип на НПМ установи, че се провежда втори етап на проект за изграждане на закрытия арест в гр. Дупница, който да бъде преместен в Затвора.

Трудова заетост

Заетостта на лишените от свобода се дължи до голяма степен на утвърдения домакинский щат. Увеличени са работните места на външни обекти от отдаден труд. Сключени са осем договора за отдаване на труд. Подновен е договорът с „Пейпър багс“ за изработване на подаръчни торбички и отдаване на труд на територията на затвора. В това производство са ангажирани лишени от свобода с фактическа заетост от 50 лица, като към момента на извършената проверка, в тази дейност са ангажирани 12 лишени от свобода.

Условно предсрочно освобождаване

До 07.02.2017г. в затвора е функционирала Комисия по изпълнение на наказанията съгласно чл.73 от ЗИНЗС. Същата е провела едно заседание през месец януари 2017г., на което с положително становище за условно предсрочно освобождаване са предложени и съответно освободени двама лишени от свобода. След измененията от 07.02.2017г. в ЗИНЗС, както и в разпоредбите на чл.437, чл.438, чл.439 и чл.439а от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК), осъденият може сам да подаде молба до Окръжния съд (в случая ОС – Кюстендил) за условно предсрочно освобождаване, като молбата се подава чрез началника на затвора. В тези случаи, както и в хипотезата на изготвяне на предложение от началника на затвора, молбата, респективно предложението се изпращат както с личното затворническо досие, така също и с мотивирано становище с оглед цялостното поведение и резултатите от оценката на риска за всеки затворник поотделно.

Общият брой на подадените молби за условно предсрочно освобождаване е 114, от които неуважени са 98. Уважените молби, т.е. с положително становище от Началника на затвора са 19, а самият брой на предложените от Началника на затвора е 9. Прекратените производства от Окръжен съд - Кюстендил са 21, съответно обжалваните решения на съда от Началника на затвора са 10, а от лишени от свобода – 15. Протестирано от Окръжния прокурор - едно решение на Кюстендилски окръжен съд. Отменените решения на Окръжен съд - Кюстендил от Софийски апелативен съд са 5, потвърдените решения съответно са 16.

Общият брой на освободените УПО от затвора за 2017г. са 30, от които с наложена пробационна мярка – 14.

С решение от месец януари 2017г. на Комисията по изпълнение на наказанията е заменен режима за изтърпяване на наказанието в по-лек от първоначално определения от съда режим на основание чл.66, ал.1 от ЗИНЗС на 17 лишени от свобода. На основание чл.67, ал.1 от ЗИНЗС няма замяна на режима в по-тежък до първоначално определения от съда. На основание чл.74, ал.1, т.4 от ЗИНЗС не е заменен режима в по-тежък от първоначално определения от съда на нито един лишен от свобода.

След измененията в Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, в сила от 07.02.2017г. са постъпили общо 99 молби за смяна на режима от първоначално определения от съда в следващия по – лек, от които уважените са 48 и съответно е сменен

режима със Заповед на началника на затвора на основание чл.66, ал.2 от ЗИНЗС, като неуважените молби са 51. Няма протестирани заповеди за смяна на режима по реда на чл.66, ал.2 от ЗИНЗС от Окръжния прокурор. Обжалваните заповеди на началника на затвора от лишени от свобода пред Административен съд - Кюстендил са 4, от които една е прекратена по недопустимост, а три не са решени. Предложените по инициатива на Началника на затвора лишени от свобода, на които със заповед е сменен режима в следващия по – лек са 16.

Общият брой на лишените от свобода, на които е заменен режима за изтърпяване на наказанието в по - лек от първоначално определения от съда режим е 81.

По реда на чл.198, ал.2 от ЗИНЗС няма настанени осъдени на доживотен затвор в общо помещение при условия за съвместно участие в трудови, възпитателни, образователни, спортни и други дейности с останалите лишени от свобода.

Нарушение на чл.3 от ЕКПЧ, респ. чл.3, ал.2 от ЗИНЗС

При извършеното посещение в Затвора – гр. Бобов дол екипът на НПМ провери наличността на заповед на Началника на затвора, с която се намалява времето за престой на открито на лицата, изтърпяващи наказание „доживотен затвор без право на замяна“. Наличието на такава заповед не беше установено. Вместо това се констатира незаконосъобразна дейност на администрацията на Затвора – гр. Бобов дол, довела до нарушение на чл.3 от ЕКПЧ, респ. чл.3, ал.2 от ЗИНЗС.

Съгласно практиката на Съда по правата на човека, чл.3 от ЕКПЧ налага на държавата да се увери, че лишеният от свобода изтърпява наказанието си при условия, съответстващи на зачитането на човешкото достойнство, че начинът на изпълнение на мярката не излага лицето на отчаяние или изпитание, надхвърлящи по интензивност неизбежното ниво на страдание при престой в затвора и че по отношение на практическите изисквания на лишаването от свобода, здравословното и душевно състояние на лишения от свобода, са гарантирани чрез спазването на законовите изисквания. В контекста на тази съдебна практика законодателят е приел в националното законодателство чл.3 от ЗИНЗС, с който забранява жестокото, нечовешко и унижително отношение към лишените от свобода и поставянето им в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ или „задържането под стража“.

На основание чл.86, ал.1, т.1 от ЗИНЗС, лишените от свобода имат право на престой на открито не по-малко от 1 час на ден, както и на свиждания, кореспонденция, парични суми за лични нужди и телефонна връзка. Началникът на Затвора – гр. Бобов дол, при спазване на законовите предписания, е определил продължителността за осъществяване на правото на лишените от свобода за престой на открито от 13.00ч. до 14.30ч. или от 14.30ч. до 16.00ч. В същия момент обаче, правото на престой на открито е самостоятелно и различно от останалите права, с които разполагат лишените от свобода. В този смисъл, то не може да бъде нарушавано за сметка на реализирането на друго право.

Ето защо с Решение №9 от 24.01.2017г. по адм. д. №133/2017г. по описа на АС – Кюстендил, съдът е постановил Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" да заплати на лице, изтърпяващо наказание „доживотен затвор без право на замяна“ обезщетение за претърпени неимуществени вреди, резултат на нарушения на чл.3, ал.2 от ЗИНЗС, изразяващи се в системно нарушаване от администрацията на Затвора - гр.Бобов дол на минималните права, гарантирани от закона относно времето му за престой на открито – лишаване въобще от престой на открито или некомпенсиране на пълно полагащото му се време на престой на открито.

Предвид гореописаното, екипът на НПМ препоръчва на Началника на Затвора – гр. Бобов дол, да изпълни постановеното решение на АС – Кюстендил за престой на открито и да уреди случаите за компенсирането на лицата в случаите, когато същите не са могли да се възползват от това си право, поради обстоятелства независещи от тях.

Нарушения на правилата на изпълнителното производство и налаганите запори на лишени от свобода

Част от фокусът на извършваната проверка беше свързана с образуваните изпълнителни производства срещу лишени от свобода. В администрацията на омбудсмана на Република България, в качеството му на Национален превантивен механизъм, постъпиха множество жалби от лица, изтърпяващи наказание „лишаване от свобода“ относно неправомерно налагани запори на парични постъпления от близки и роднини, постъпващи по сметка на длъжника в затвора.

Съгласно чл.78, ал. 1 от ЗИНЗС, За всяка работа извън доброволния неплатен труд и дежурствата по поддържане на реда и хигиената лишени от свобода получават определена част, но не по-малко от 30 на сто от възнаграждението за изработеното.

(2) Частта от възнаграждението по ал. 1 се определя със заповед на министъра на правосъдието / Заповед №ЛС-04-1373 от 23.08.2017г. на Министъра на правосъдието/.

(3) На лишени от свобода могат да се правят удържки съгласно действащите закони, но не повече от две трети от полагащото им се възнаграждение. Това ограничение не се отнася за удържките по задължение за издръжка.

Правилникът за прилагане на ЗИНЗС, в чл.57, ал.1 указва, че удържките по чл.78, ал.3 от закона се изчисляват по реда на чл.446 от ГПК върху цялото възнаграждение за положения труд, но не могат да надвишават 2/3 от онази негова част, която съгласно заповедта на чл.78, ал.2 ЗИНЗС се полага на лишения от свобода, след като от нея се приспадат данъците.

Видно от цитираните разпоредби, налаганите запори и извършваните удържки са върху полагащото се възнаграждение. Паричните постъпления от близки и роднини не са в кръга на „полагащото се възнаграждение“ по смисъла на чл.78, ал.1 от ЗИНЗС.

Съобразно чл.507 и следващи от ГПК е възможен запор върху вземания на длъжника. Такива възможни са по осъдителни дела срещу ГД “Изпълнение на наказанията“,

включително и в Европейския съд по правата на човека. Превеждане на тези средства по сметки на близки или пълномощници, биха лишили пострадалите от престъпления да получат своите обезщетения. В същото време се допускат запови по преводи от близки и роднини свързани с издръжката на лишените от свобода. В тези случаи следва да се прилага разпоредбата на чл.508, ал.1, т.1 от ГПК и да се отказва искания превод от администрацията на затвора. Касае се за несеквистируем доход по смисъла на чл.446а от ГПК.

НПМ препоръчва на Главния директор на ГД “Изпълнение на наказанията“ да подготви проект на методическо указание, съобразно чл.13, ал.2, т.1 от ЗИНЗС относно изпълнение на запови и удръжки, налагани по трудови възнаграждения, обезщетения и преводи за издръжка, което преди издаването му да съгласува с Камарата на частните съдебни изпълнители.

2. Общежитие от открит тип „Самораново“

Капацитетът на ЗООТ „Самораново“ на база 4 кв.м. е 173. В деня на проверката имаше 127 настанени лица. От тях, на домакински щат работят 14 лишени от свобода. На външни работни обекти, като общи работници, са назначени 36 лишени от свобода.

Не са установени съществени промени от посещението на НПМ през 2015г. Отново констатираме, че съществуващият неизползван сграден фонд на територията на бившето военно поделение се руши. Сградите не са бракувани и не е предприета процедура за тяхното отстраняване. Извършен е ремонт на стоматологичната техника, хладилната камера и хранителния склад.

През 2015г. екипът на НПМ е препоръчал на ръководството на Затвора – гр. Бобов дол да извърши анализ на съществуващата конвойна дейност и да оптимизира взаимодействието си със съдебната охрана, като осигури конвой на лишените от свобода от общежитието директно до съдебната зала и обратно чрез конвой на ГД „Охрана“. Установено е, че тази практика е преустановена.

3. Арест в гр. Разлог

Арестът е разположен в сградата на полицейското управление. По данни на служителите, преди около 10г. е започнал ремонт за изграждане на нови помещения, но поради липса на средства е преустановен. В момента тези помещения се използват за склад.

Ето защо, проверяващият екип препоръчва на Главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ да бъдат отпуснати допълнителни средства за продължаване на започнатия ремонт.

4. Арест в гр. Банско

Към момента на проверката няма задържани лица. Заради извършващ се ремонт на ареста в гр. Гоце Делчев, задържаните лица се конвоират в този арест. Налични са Книга за задържаните лица в РУП – гр. Банско и Книга за преведени лица от областта. Има и книга за употреба на сила и помощни средства. Арестът разполага с пет помещения за настаняване на задържани лица. Санитарният възел е отделен от помещенията за задържане. Определено помещение за адвокатско свиждане е оборудвано с камери, които записват звук и картина. НППМ констатира нарушение на чл.34, ал.1 от Закона за адвокатурата, който гласи: „Адвокатът или адвокатът от Европейския съюз има право да се среща насаме с клиента си, включително когато той е задържан под стража или лишен от свобода“.

Екипът на НППМ препоръчва на Началника на РУП – гр. Банско камерите в определеното за адвокатско свиждане помещение да бъдат незабавно премахнати.

II. МЕСТА ЗА ЗАДЪРЖАНЕ В СИСТЕМАТА НА МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

1. Районно управление на полицията в гр. Бобов дол

Няма задържани в деня на проверката. Районното управление разполага с две помещения за 24-часово задържане. Помещенията са зацапани, нехигиенични и с видима необходимост от ремонт. В едно от помещенията няма дневна светлина, като местоположението му не позволява пробив на прозорец. Няма промяна от предходното посещение от екип на НППМ. Използването на тези помещения в бъдеще се оценява от проверяващия екип като нехуманно и неприемливо.

2. Районно управление на полицията в гр. Разлог

В деня на проверката няма задържани лица. Районното управление разполага с две помещения за 24-часово задържане – за пълнолетни и непълнолетни. Едно от помещенията е с изграден самостоятелен санитарен възел, но поради липса на друг на етаж, тоалетната се използва и от служителите на РУП – гр. Разлог, тоест и условията на труд за персонала като цяло не са здравословни. Помещенията са с видима необходимост от ремонт. През зимата има проблем с отоплението, отново поради липса на средства.

III. ЗАЩИТЕНИ ЖИЛИЩА ЗА ПЪЛНОЛЕТНИ ЛИЦА С УМСТВЕНА ИЗОСТАНАЛОСТ 3 И 4 – ГР. БАНСКО

Защитените жилища са с капацитет от по 8 лица с умствена изостаналост, зает изцяло към момента на проверката. Разположени са на втори и трети етаж в сграда, която помещава и Център за социална рехабилитация и интеграция.

Социалната услуга е от резидентен тип и се предоставя с добро качество, в среда, близка до семейната. Лицата са настанени по двама в стаи с обособен санитарен възел. Имат на разположение просторна обща зала и обособена кухня със столова. Материалната база е в много добро общо състояние, но на места в спалните помещения и баните има мухъл.

От предоставените на екипа на НПМ менюта може да се направи извод, че те са съобразени с изискванията на чл. 41, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане (ППЗСП). Въпреки това е важно да се отбележи, че дневните разходи за храна на едно лице възлизат средно на 2 лв., което силно затруднява изготвянето на разнообразно и съобразено с предпочитанията на потребителите меню, каквото е изискването на чл. 41, ал. 1 от ППЗСП.

За лицата, настанени в двете защитени жилища, полагат грижи общо 8 служители. Не е предвидено извършването на обучения или други начини за повишаване професионалната квалификация на служителите.

Едно лице е поставено под пълно запрещение, с настойник социалният работник на защитените жилища.

Въпреки профила на социалната услуга и обстоятелството, че защитените жилища са разположени на втори и трети етаж, в сградата не е изграден асансьор за трудноподвижни лица. НПМ отново подчертава, че с неосигуряването на достъпна среда се нарушават изискванията, предвидени в:

1. Конвенция на ООН против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание;
2. Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания;
3. Закона за интеграция на хората с увреждания;
4. Закона за устройство на територията;
5. Наредба № 4 от 1 юли 2009 г. за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания.

Също така, липсата на достъпност засяга основни човешки права и достойнството на хората с увреждания. Тормозът и поддържането на недостъпна архитектурна среда се счита за дискриминация по смисъла на чл. 5 от Закона за защита от дискриминацията. Лицата и организациите, извършващи дискриминация, носят административнонаказателна отговорност (чл. 78 и сл. от Закона за защита от дискриминацията).

НАЦИОНАЛНИЯТ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ПРЕПОРЪЧВА:

1. На Главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“

1. Да бъдат отпуснати допълнителни средства за продължаване на започнатия ремонт в ареста в гр. Разлог за доизграждане на необходимите помещения.

2. Да подготви проект на методическо указание съобразно чл.,13, ал.2, т.1 от ЗИНЗС относно изпълнение на запори и удръжки налагани по трудови възнаграждения, обезщетения и преводи за издръжка, което преди издаването му да съгласува с Камарата на частните съдебни изпълнители.

3. При съобразяване разпоредбата на чл.62 във връзка с чл.43 от ЗИНЗС, да предприеме необходимите мерки с цел намаляване пренаселеността в затвора – гр. Бобов дол за времето на извършваните строително-монтажни работи.

2. На началника на Затвора – гр. Бобов дол:

Да изпълни постановеното решение на АС – Кюстендил за престой на открито и да уреди случаите за компенсирането на лицата, лишени от свобода, в случаите, когато същите не са могли да се възползват от това си право, поради обстоятелства независещи от тях.

3. На началника на РУП – гр. Банско:

Да бъдат незабавно премахнати камерите в определеното за адвокатско свиждане помещение.

4. На кмета на община Банско:

1. Да се извърши освежителен ремонт на Защитени жилища за пълнолетни лица с умствена изостаналост 3 и 4 – гр. Банско.

2. Да се предвидят средства за обучения на служителите.

3. Да се предприемат действия за изграждане на съоръжение за достъп на трудноподвижни лица.

5. На министъра на труда и социалната политика:

Да се предприемат своевременни действия за увеличаване на разходните стандарти на всички резидентни социални услуги за възрастни хора, с цел повишаване качеството на предоставяната грижа.

РЪКОВОДИТЕЛ НА ЕКИПА: .....

/Силвия Славева/